

דף כא.

חז"מ סימן פה סעיף יח

עין משפט א.ב.

יח יט. המוצא שובר בשוק, ^ש בזמן שהמלוה מודה מחזירו ללוה, ואם ^ת אינו מודה לא יחזירנו לא לזה ולא לזה.

יח כ. נמצא שובר ביד המלוה על אחד משטרותיו שהוא פרוע, ^א אינו גורע מכח השטר, אפי' אם הוא כתב יד ^ב הלוה או המלוה עצמו, אלא אם נמצא השטר בין שטרותיו ^ג הקרועים ואע"פ ששטר זה שכתוב עליו השובר אינו קרוע, השטר איתרע ^ד וסומכין על השובר אפי' אין עליו עדים.

אבל שטר שנמצא בין שטרותיו הקרועים, ואין שובר איתו אפי' בלי

ש. אפי' שהמלוה בא בהודאתו להפקיע חובו ממי שחייב לו מ"מ מחזירין ללוה, כמ"ש הב"ש באבה"ז סוף סימן ק"י ועיין בנתיבות ס"ק מ"ד.

ואם הלוה מודה שזה שייך למלוה לדעת הסמ"ע אין מחזירין דחיישינן לקנוניא, ולדעת הש"ך מחזירין, ובנתיבות כתב דהעיקר כהסמ"ע שאין מחזירין ע"ש.

ת. וכאן השובר אינו מקויים אבל במקויים יחזיר ללוה אפי' אין המלוה מודה. נתיבות ס"ק מ"ה. וכמו שמסיים השו"ע בסוף הסעיף י"ח, דאמרינן פרעו וקיימו וחזר והפקידו ביד המלוה, כ"כ בסמ"ע ס"ק ס"ג.

א. אפי' עדים חתומים על השובר ואפשר לקיים חתימתן.

ואם נמצא שטר מתנה שאחד נתן לו ר' זהובים ושובר כנ"ל עמו שנפרע השובר כשר כ"כ הש"ך, אבל בתומים כתב דאין חילוק בין שטר מתנה לשטר חוב וכתב הנתיבות דהעיקר כהתומים.

ואם נמצא בין שטרותיו שטר צוואה שכתוב בה הרבה דברים, ובתוך הצוואה כתוב ששטר זה פרוע, בזה, השטר בטל כ"כ התומים. נתיבות ס"ק מ"ו.

ב. והש"ך כתב דאם זה בכתב יד הלוה, השובר כשר. ובכתב יד המלוה שכתוב בלשון הודאת עצמו באופן המועיל כתב דצ"ע אם כשר. ש"ך ס"ק נ"ב.

ג. וה"ה אינם קרועים אלא הפרועין. ומהר"א ששון נסתפק אי בעינן דוקא כולן קרועים או פרועין או מספיק רובן ע"ש. בש"ך ס"ק נ"ה.

ד. וקורעין השטר אפי' שהמלוה טוען ברי שאינו פרוע, ש"ך ס"ק נ"ו.

וי"א מה שהמוכר יכול למחול אינו אלא אם המוכר לא היה חייב ללוקח, או שיש למוכר במה לפרוע, אבל אם היה חייב לו ואין לו במה לפרוע, שמעכשיו הלוה משועבד ללוקח כמבואר בסי' פ"ו אינו יכול למחול, כ"כ המרדכי בפ"ב דכתובות, והרמב"ן והרא"ש והתוס' חולקים שגם בכה"ג המוכר יכול למחול והביאם הרמ"א בסוף סעיף כ"ו. והעיקר כדעה ראשונה וכן סתם המחבר שם בסי' פ"ו סעיף ה'.

עדים, לא נגרע כוחו ^ה וגובין בו.

עין משפט ג.

הו"מ סימן פה סעיף יט

כא. שובר שביד שלישי ואומר שהוא פרוע נאמן, אפי' אין עליו עדים, ^ו ואפי' מת השליש השובר כשר, והוא ^ז שהשטר בידו ג"כ עם השובר אבל אם אין השטר בידו ואין עדים על השובר ^ח אינו כלום, ואם יש עליו עדים אם הוא מקויים כשר ואם אינו מקויים ^ט יתקיים בחותמו. ואם השליש מת לא יחזירו היורשים לא ללוה ולא למלוה, ^י אפי' שהחייב מודה שהמלוה הפקידו בידו ועדיין לא נפרע חובו, לפי שחוששין ^כ לקנוניא לפיכך ^ל אין גובין בשטר חוב זה שהשובר יוצא עליו, ואין קורעין אותו.

ה. ודעת הש"ך אפי' בלי שנמצא עם שובר רק עם הקרועים או הפרועים, והיורשים טוענים שמא איתרע השטר, אבל אם יורשי המלוה יודעים שהונח השטר עם הפרועים מסיבה אחרת ולא מסיבת פירעון אפי' שאינם יודעים אם נפרע הוי כטוענים ברי שלא נפרע והשטר כשר. נתיבות ס"ק נ'.

ואם בשובר חתומים עדים והם לפנינו, ישאלו העדים ויעשו על פיהם אבל אם הם לא לפנינו או שאינם זוכרים אינו כלום השובר לגרוע מכח השטר, וסיפא זו בלשון המחבר בסוף הסעיף, חזור על תחילת הסעיף בנמצא שובר לבד ביד המלוה. וגובין בו. אפי' יורשיו דכל שנמצא בבית המלוה הוא בחזקתו ואומרים שנזדמן שנתערב בין הקרועים, כ"כ הסמ"ע ס"ק ס"א.

ו. רמב"ם פ' ט"ז מהלכות מלוה ממשנה דאם יש עמהם סמפון בדף כ' ע"א.

ז. ואפי' השליש אינו יודע אם פרוע כמו במת השליש, ומה שכתב שהשליש אומר פרוע לאו דוקא אפי' אינו יודע ורק שמבררים כמה שאפשר, כ"כ הסמ"ע והש"ך ונתיבות ס"ק כ"ג.

ח. והוא שאין חתימת יד המלוה, ואז אפי' השליש חי ואומר פרוע אינו נאמן, אבל אם יש חתימת יד המלוה נאמן השליש שפרוע, נתיבות ס"ק נ"ד.

ט. פי' יתקיימו החתימות ע"י עדים, והש"ך כתב דאפי' אינו יכול לקיימו כיון שהמלוה מודה שהעדים חתמו אמת, והשליש יכול לקיים מהימן השליש, אבל העיקר כדברי המחבר, נתיבות ס"ק נ"ה.

י. אבל אם המלוה מודה מחזירין ללוה כ"כ הסמ"ע ס"ק ס"ט, והש"ך חולק וס"ל דחיישינן שאח"כ הלוה יחזירנו למלוה, והעיקר כהסמ"ע.

כ. ואף שבסעיף ב' כתב דלא חיישינן לקנוניא כאן שלא איתיליד ריעותא בשובר, השובר בתוקפו והשטר בטל, ש"ך.

ל. היינו ממשעבדי אין גובין.

עין משפט ד.

ח"מ סימן סה פ"ב

ב. כב. שובר שכתוב על גוף השטר שנפרע כולו ^מ או מקצתו אפי' יוצא מתחת ידי המלוה ואפי' שאין על הכתב עדים עושים כמו שכתוב בשובר. וה"ה ^ב נמצא בפנקסו כתוב שטר זה פרוע.

עין משפט ה.

ח"מ סימן רסב פ"ז

ז. מצא פירות מפוזרים אם דרך הינוח לא יגע בהם ^ס, ואם דרך נפילה ^ע הרי אלו שלו.

עין משפט ו.

ח"מ סימן רסב פ"ו

ו. המוצא מעות מפוזרים ^ב, וכיכרות של נחתום ^א וחתיכות של בשר שאין בהם סימן והדומה הרי אלו שלו, שבכל אלו מסתמא הרגישו הבעלים בנפילתם וכיון שאין בהם סימן נתיאשו.

מ. והסמ"ע בס"ק ע' פירש היינו שמקצתו כתוב נגד השטר ומקצתו מתחת כתב השטר, אבל אם נכתב כל השובר למטה מהשטר נאמן המלוה שלא פרוע במיגו דהוה גיזו ליה. והוסיף דכל זה כשהמלוה חי וטוען ברי שלא נפרע אז נאמן במיגו זה אבל ליורשיו לא טוענים.

והש"ך והט"ז דעתם דאפי' השובר כולו כתוב למטה מהשטר אין המלוה נאמן לומר שאינו פרוע במיגו דהוי מיגו במקום חזקה דאילו לא נפרע לא היה מריע השטר בכתיבת שובר זה. נתיבות ס"ק נ"ט. ובספר פעמוני זהב כתב בשטרות שלנו שיש בהם שני דפים שבאחד כתוב השטר והדף השני חלק, ובא המלוה וכתב השובר בדף החלק, או שכתב בו פירעון, ודאי שגם בזה יחלוק הש"ך דאיתרע שטר זה ועיין בט"ז.

נ. היינו בפנקסו של המלוה והסמ"ע הגיה במקום מצא נמצא, היינו שנמצא ע"י אחרים דאי בלאו הכי נאמן המלוה במיגו.

ס. דהמקום הוי סימן וכרבא שם סוף דף כ"ב.

ע. זו דעת הרמב"ם בפט"ו מגזילה הלכה ח' אבל הטור והרא"ש וכן דעת התוס' כתבו דסתם פירות הן תבואה וחסרה טחינה ולישה ואפיה, וגם אינו מרגיש בנפילתן, דדרך התבואה לשאת אותה על עגלה או בהמה ותימה על הרמ"א שלא הביא דעתם בשם י"א. סמ"ע ס"ק ט"ו.

פ. ממשנה ב"מ כ"א ע"א.

צ. לאפוקי של בעל הבית שאין אחד אופה כמו חברו, ויש לכל אחד סימן בלחם אפייתו. סמ"ע ס"ק י"ד.

עין משפט ז.

ח"מ סימן רפב פעיף ט

ט. מצא כריכות קטנות של שיבולים ברשות הרבים הרי אלו שלו ק
 שאין בהם סימן ואם מצאם ברשות היחיד אם דרך הינוח חייב
 להכריז שהמקום סימן, ואם דרך נפילה ר הרי אלו שלו.
 מצא אלומות ש בין בר"ה בין ברשות היחיד נוטל ומכריז.

הגה: שהמקום שלהם סימן. מיהו במקום שהכל פורקין שם חביות כגון בשפת
 הנהר אינו סימן.

הגה: המוצא חביות של יין ושמן וכיוצא בזה אם קודם שנפתחו האוצרות
 שיש עדיין סימן בסתימתן חייב להכריז, אבל לאחר שנפתחו האוצרות
 אין רישומן סימן ואין חייב להכריז.

ודוקא אם כל החביות שווין והן מלאים אבל אם חסרים הוי סימן *
 במדה שבהם.

עין משפט ז.

ח"מ סימן רפב פעיף ו

עיין לעיל עין משפט ו

עין משפט ט.

ח"מ סימן רפב פעיף טו

טו. מצא עיגול תאנים ובתוכו חרס, כיכר ובתוכו מעות, דג נשוך,
 הואיל ויש בהם שינוי חייב להכריז ב שלא עשאוהו בעליהן אלא

ק. שם בגמ' כ"ג אליבא דרבא, דכיון שמתגלגל ברגלי אדם ובהמה כי הם קטנות לא הוי
 המקום סימן.

ר. כגון מפוזרים ובאמצע השדה, ודרך הינוח היינו שמונחים יחד ומן הצד. סמ"ע ס"ק
 י"ט.

ש. ברייתא סוף כ"ב שם.

ת. דכיון שעוד לא הגיע זמן מכירת החביות לא חיישינן שמכר עוד לאחרים ולרמאי, אבל
 אחרי שנפתחו האוצרות שיש לחוש אין מחזירין לא לבעה"ב המוכר ולא ללוקח ע"פ סימן
 הרשימה. סמ"ע ס"ק כ"א.

א. טור בשם ר"י.

ב. כר"י במשנה כ"א ע"א ודלא כר"מ, וכך פסק הרמב"ם בפט"ו מגזילה הלכה א'.
 אבל י"א דסימן הבא מאליו לא הוי סימן והוא הרא"ש דהוא לא גרס במשנה דברי ר"מ

לסימן. אבל התיכת בשר שיאמר שהיא מהירך או מהצואר אינו סימן.

עין משפט י.כ. חו"מ סימן רסב פעיף ז
עייך לעיל עין משפט ה

עין משפט ל.מ.ג. חו"מ סימן רס פעיף ז

ט. מצא פירות מפוזרים במקום שדשיך בו אם היו קב שזה שיעור עשרים וארבעה ביצים בתוך ד' אמות^א הרי אלו שלו שאין הבעלים מטפלים באסיפתן^ד. ואם היו מפוזרים בפחות מד' אמות לא יגע בהם שמא הבעלים הניחום שם.

י. היו כמו חצי קב בשתי אמות^ה או קביים בח' אמות או הקב פירות היה משנים או שלושה מינים בכל אלו ספק וע"כ לא יטול, ואם נטל אינו חייב להכריז.

הגה: וי"א אפי' בתמרים לבדם שאין טירחה באיסופם וכיוצא בהם, או בשומשומין שהם חשובים אפי' שטירחתם גדולה הוי ספק^ו.

דף כא:

עין משפט א. חו"מ סימן רסב פעיף ג

ג. אין המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן בגופו או שראוי ליתן סימן במקומו או בקשריו או במנינו או במדתו או

אלא סתם מתני' היא והלכה כוותיה.

ג. היינו ד' אמות על ד' אמות.

ד. ממשנה שם וכדמפרש רב עוקבא בר חמא ורבי יצחק בגמ' כ"א ע"א.

ה. דהיינו בב' אמות על ב' אמות, דאם ב' אמות על ד' אמות הרי אלו שלו. ש"ך ס"ק כ"א.

ו. רש"י כ"א ע"א ד"ה שומשומין וד"ה תמרים.

במשקלו ^ז. אם אין בו סימן והוא ניכר שלא הונח אלא נפל ויש לתלות שבעליו הרגיש בו מיד בשעת הנפילה או מחמת כובדו ^ח או חשיבותו שכל פעם ממשמש בו הרי זה של מוצאו כיון שנתיימש מיד שהרי אין לו בו סימן ובא ליד מוצאו בהיתר. אבל בא לידו לפני יאוש אע"פ שאח"כ נתיימש צריך להחזיר ^ט כיון שבא לידו באיסור.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן שנה סעיף א

א. הגונב חפץ מבית חבירו והחזירו למקומו אבל לא ידעו הבעלים שהחזירו למקומו, אם ידעו הבעלים מקודם שנגנב מהם אע"פ שהחזירו הגנב לא נפטר והוא באחריותו עד שידעו הבעלים שהוחזר ^י כגון שימנה הנגנב חפציו וימצא אותם שלמים ולא חסרים, ואחרי שמנאם נפטר הגנב אע"פ שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן רסב סעיף ג

ג. אין המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן בגופו או שראוי ליתן סימן במקומו או בקשריו או במנינו או במדתו או

ז. ממשנה וגמ' בב"מ כ"א ע"א וע"ב. שמה תועלת יש בהכרזה כיון שאין בו סימן להחזיר על ידו.

ח. והיה נושאו על גבו או כתיפו ואחר שנפל ממנו הוקל מעליו, ואף שודאי לא הרגיש בו מיד דא"כ היה מרימו מ"מ ודאי הרגיש בו סמוך לנפילתו קודם שימצא אותו והגביהו המוצא הזה. סמ"ע ס"ק ח'.

ט. דקימ"ל כאביי ביע"ל קג"ם, שם בכ"ב ע"ב ויאוש שלא מדעת אחת מהם. ואף שאם היה יודע מנפילתו היה מתיימש ממנו מיד, מ"מ כעת לא ידע בשעה שבא ליד מוצאו, והרי באיסור בא לידו קודם שנתיימש. סמ"ע ס"ק ט'.

וכתב הש"ך בס"ק א' דחצירו כידו בזה שלא קנה לו חצירו קודם שזה נתיימש, ודלא כמהרש"ל.

י. פלוגתא דאמוראי במשנה דבגונב טלה בכ"ק קי"ח ע"א ופסק הרי"ף כר"י בדבר שאינו בעל חי.

וכל זמן שלא ידעו הבעלים מחזרתו לא הוי השבה מעליא, כיון שידעו הבעלים שנגנב נתימשו מלשומרו עוד, ואף שהחזירו הרי לא ידעו הבעלים מזה כדי שישמרוהו. סמ"ע ס"ק א'.

במשקלו ^ב. אם אין בו סימן והוא ניכר שלא הונח אלא נפל ויש לתלות שבעליו הרגיש בו מיד בשעת הנפילה או מחמת כובדו ^ל או חשיבותו שכל פעם ממשמש בו הרי זה של מוצאו כיון שנתיימש מיד שהרי אין לו בו סימן ובא ליד מוצאו בהיתר. אבל בא לידו לפני יאוש אע"פ שאח"כ נתיימש צריך להחזיר ^מ כיון שבא לידו באיסור.

עין משפט ו.

ח"מ סימן רנט סעיף ג.

ג. כיצד המוצא מציאה במקום שישראל מצויים שם חייב להכריז שלא נתיימשו הבעלים, ואפי' העיר מחצה גוים ומחצה ישראל או אפי' רובה גוים ומצאה במקום שרוב העוברים ישראל חייב להחזיר ^ב, אבל אם רוב העיר גוים או אפי' רובה ישראל ומצאה במקום שרוב העוברים שם גוים אינו חייב להחזיר, אפי' אם ידע שמישראל נפלה ^ס ויש בה סימן והטעם שודאי נתיימשו בעליה. והוא בדבר שיש לתלות שידע מיד ^ע בנפילתו.

ב. ממשנה וגמ' בב"מ כ"א ע"א וע"ב. שמה תועלת יש בהכרזה כיון שאין בו סימן להחזיר על ידו.

ל. והיה נושאו על גבו או כתיפו ואחר שנפל ממנו הוקל מעליו, ואף שודאי לא הרגיש בו מיד דא"כ היה מרימו מ"מ ודאי הרגיש בו סמוך לנפילתו קודם שימצא אותו והגביהו המוצא הזה. סמ"ע ס"ק ח'.

מ. דקימ"ל כאביי ביע"ל קג"ס, שם בכ"ב ע"ב ויאוש שלא מדעת אחת מהם. ואף שאם היה יודע מנפילתו היה מתיימש ממנו מיד, מ"מ כעת לא ידע בשעה שבא ליד מוצאו, והרי באיסור בא לידו קודם שנתיימש. סמ"ע ס"ק ט'. וכתב הש"ך בס"ק א' דחצירו כידו בזה שלא קנה לו חצירו קודם שזה נתיימש, ודלא כמהרש"ל.

נ. ב"מ כ"ד ע"א וכרב אסי שם בע"ב במצא חבית וכן פסק הרמב"ם בהלכות גזילה פי"א הלכה ז'. והטעם שחושב אולי ימצאנה ישראל ויחזירנה ולא מתיימש. סמ"ע ס"ק ה'. ודוקא רוב העוברים ישראל אבל במחצה עוברים אינו חייב להחזיר שכיון שרוב העיר גוים אמרינן שנתיימש מסתמא. סמ"ע ס"ק ו'. ועוד כתב הסמ"ע שם דגם ברוב עוברים ישראל שצריך להחזיר לא קשה מרוב וקרוב דהולכים אחר הרוב כמו בס"י ר"ס סעיף ח', דלא אמרינן כן אלא היכא שהקרוב אינו במקום שנמצא שם וצריכים לומר שבא במקום אחר, אז אמרינן רוב וקרוב רוב עדיף, אבל כאן הרי נמצא במקום עצמו שהוא קרוב וע"כ הקרוב עדיף.

ס. כדאמר ליה רב נחמן לרבא שם.

ע. דקימ"ל יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, וכיון דבאיסורא בא לידו שהרי לא ידע מנפילתו בשעה שבא לידו חייב להחזיר. סמ"ע ס"ק ז'.

הגה: וי"א דאם אבדו לו ספרים לא מתייאש מהם פ' אפי' במקום שרוב גוים וע"כ צריך להחזיר.

הר"מ סימן רם סעיף ו'

עין משפט ט.

ח. המוצא בדרך או בצד שדה תאנים שנתייבשו בשדה והם נקראים קציעות הרי אלו שלו ז', וכן תאנה שהיא נוטה לדרך ונמצאו תאנים תחתיה מותרים שהבעלים מתיאשים מהם מפני שעם נפילתה נמאסת ק'. אבל זתים וחרובים וכיוצא בהם אסורים. תמרים שמשירם הרוח חזקתן שהבעלים מתיאשים מפני שהבהמות והחיות אוכלים אותם ר' מחמת מתיקותם. ואם היו של יתומים שאינם בני מחילה אסורים. וכן אם גילה דעתו בעל השדה שלא מחל כגון שהקיף מקום האילנות או תיקן מקום שיפלו בו הנובלות הרי אלו אסורים.

ובפעמוני זהב כתב דאם מצאה אחרי שהרגיש זה שנאבד ממנו, אף שזה עומד וצווח ורודף אחריו לבקשו שיחזיר לו אפ"ה נתייאש והרי של מוצאו, ואם אין בעל האבידה עשיר אף שהמוצא עני כופין אותו להחזירה לפנים משורת הדין. פ'. שאין דרך לקנותן אלא ישראל, ואינו מתייאש מהם שסבר שיכריזו ישראל הקונה אותם ויתן בהם סימן, ועיין בסי' רל"ו סעיף ח' בהרמ"א. סמ"ע ס"ק ח'. צ'. משנה ד' בפ"ג ממעשרות והובא בב"מ כ"א ע"ב. ק'. ובגמ' שם אמרו שדרך תאנים ותמרים ליפול מהאילן ומשום כך מתיאשים הבעלים מהם קודם נפילתן, שאל"כ הוי יאוש שלא מדעת ואסור, דבאיסרא בא לידי מוצאן. סמ"ע ס"ק כ"ג. ר'. שם בב"מ כ"ב ע"ב משא"כ שאר פירות.